

"לדורות"**סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל****שאלון לרישום קורות ניצול/ת השואה**

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: מידן	שם פרטי: נתן
-------------------	--------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדת: מידן		בלועזית
שם פרטי איתו נולדת: נתן		בלועזית
שנת לידה: 1920	מין: זכר	שנת לידה: 1920
עיר לידה: גרבוב		ארץ לידה: פולין
שם פרטי ושם משפחה של האב: שלום מידן		שם פרטי ושם נעורים של האם: פסייה
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: גרבוב		ארץ המגורים: ישראל
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: עממי (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ) פולין		
במידה והיית בגטו, ציין את שמו מגנושב		בלועזית
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמוטרז'סקו, ברגן-ברזל, בוכנבלד		בלועזית
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: ברגן-בלזן		תאריך השחרור: 15.4.1945
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו בבלגיה (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור בלגיה
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי		שנת עליה: 1945

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

שמי נתן מידן. נולדתי בשנת 1920 בכפר קטן בשם גרבוב. במשפחה היינו 5 אחים 2 אחיות וההורים כלומר, היינו תשע אנשים בבית. גידלנו מטעים. היו לנו עצי פרי של תפוחי עץ, אגסים ושזיפים ובזה משפחתי התעסקה. שלחנו את הסחורה לוורשה. תפוחי העץ היו במחסן וגם בחורף מכרנו אותם זו הייתה התעסקות גדולה. שלושה אחים שלי היו נשואים והיו להם ילדים, וגם אחיותיי היו נשואות עם ילדים. אני ועוד אח היינו רווקים. בכפר שגרנו בו היו שמונה משפחות עם ילדים. בכל מיני גילאים בגילי היו שני ילדים והלכנו לבית הספר עם הגויים. שני יהודים באותו הכיתה.

התייחסו אלינו די בסדר כיהודים ידעו את כל מה שהמורה אמר, והגויים באו אלינו לשאול אותנו ולנסות להבין מה המורה אמר. היינו בית מסורתי. לאבי היה זקן ארוך וכל יום הוא ביקש ממני להגיד תהילים. שמתי תפילין ואחיי שהיו נשואים שמו תלית. שני אחים שלי גרו לא רחוק מאיתנו, ואח אחד גר בוורשה ואני ואחי הרווקים גרנו ביחד עם ההורים עד שפרצה המלחמה.

נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

כשהמלחמה פרצה גירשו אותנו מהכפר לעיירה קרובה, ושם היינו צריכים לחפור תעלה נגד הרוסים כדי שכהרוסים יגיעו עם הטנקים הם לא יוכלו לעבור את התעלה. אני ואחי עבדנו ביום אחד וביום שאחריו עבדו שני אחיי האחרים. פעם אחת כשאני ואחי הגדול באנו מהעבודה שאלנו איפה יצחק קופל ואמרו לנו שהגרמנים לקחו אותם ואנחנו לא יודעים איפה הם ולאן הם לקחו אותם, ולא ראינו אותם ולא ידענו עליהם שום דבר. אחרי כשבועיים הגרמנים גירשו את כל היהודים מהעיירה. הלכנו ברגל כשישה שבעה קילומטרים לכיוון הרכבת ושם העמיסו את האנשים. לאחי הגדול שהיה נשוי היה ילד בן חמש. אשתו לא הרגישה כל כך טוב, ולכן הילד היה אצל אחי. בשלב מסוים הגיע גרמני מהגסטאפו ואמר לאחי שייתן את הילד לאשתו. אחי לא מיהר לעשות זאת, הגרמני תפס את הילד ברגליים וזרק אותו על האבנים.

אחרי כמה שעות הגיע רכב והפרידו מהציבור כעשרים אנשים שיודעים לעבוד ואני הייתי ביניהם, והכניסו אותנו לרכב. שאר האנשים נשארו ועלו על הרכבת, ולא ידענו דבר ממה שקרה להם. אותי ואת אחי לקחו למקום אחר כדי לעבוד. גרנו שם בצריף. המשכנו לעבוד בחפירת תעלות. פעם ביום קיבלנו אוכל מין מרק. לקחו כלי גדול ונתנו ממנו לכל אחד בכלי ובזה אכלנו פעם אחת ביום בנוסף חילקו לחם אחד קטן לארבעה אנשים לאחי ולי לא היה מקצוע לכן עבדנו בלהעמיס כל מיני דברים על הרכבת כגון ברזלים ופחמים. הפחם היה הנורא ביותר, כי היינו שחורים לגמרי מהאבק, והיה רק ברז אחד לכולם וכולם עמדו בתור כדי לרחוץ קצת את הפנים והעיניים. עבדנו שם תקופה של כמה חודשים עד שהגרמנים באו. הם לקחו אותנו למחנה טרז'סקו, זהו מחנה ריכוז. שם עבדנו, אני ואחי, והיינו מחולקים לפי מי שהיה לו מקצוע ומי שלא.

לי ולאחי לא היה מקצוע לכן עבדנו בבית חרושת והיינו סבלים. היינו שם הרבה זמן. זה לקח כמה שנים. העמסנו והורדנו וזה נמשך כשלוש ארבע שנים. כשהרוסים התחילו להתקרב הגרמנים פחדו והעבירו אותנו לבוכנוולד שזה יותר קרוב לגרמניה. שם היינו כמה חודשים ותפקידנו היה לסדר את המחנה (כי לא היה לנו מקצוע). במחנה הזה לקח הרבה זמן עד שהרוסים התחילו להתקרב, כמה שנים - משנת 1939 עד 1944 זה המון שנים, ואנחנו קיוונו שזה ייקח פחות זמן, אבל זה לקח שלוש ארבע שנים. הרוסים הגיעו עם כלי נשק והגרמנים פחדו ולא ידעו מה לעשות איתנו, ולקחו אותנו מבוכנוולד לברגן בלזן. זה היה מחנה גדול מאוד. בקושי הצלחנו להגיע לשם כי הלכנו ברגל. שהגענו ראינו עשרות אולי מאות אנשים שוכבים על האדמה, חלק חיים וחלק לא חיים. אחי שבקושי הצליח להגיע, נשכב גם הוא שם, והוא שכב על האדמה, ואני איכשהו עוד יכולתי לעמוד על הרגליים. היו שמועות שיש איזה צבא מחוץ למחנה.

בברגן בלזן היו חוטי ברזל מסביב, אבל אני הלכתי עם אנשים איזה מאה מטר מהמקום הזה עד לברזלים האלה ואז ראינו

מרחוק צבא, זה היה הצבא האנגלי אילו היו מגיעים יותר מוקדם, יכול להיות שהם היו עוזרים לאחי להישאר בחיים, אבל זה לקח עודכיום או יומיים עד שהם הגיעו למחנה. כשהם הגיעו למחנה, אני זוכר שהם אספו את אחי על עגלה עם סוסים כחצי קילומטר משם, חפרו בור, זרקו אותם לתוך הבור וכיסו באדמה. זה מה שהספקתי לראות.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

אמרתי לעצמי שאני לא נשאר שם. החלטתי שאני עוזב. אני לא יודע לאן, אבל רציתי לעזוב. הלכתי לכפרים הקרובים, ודבר ראשון שביקשתי היה לחם, רק לחם. אלו היו החיים שלי, לחם ורק לחם. קיבלתי לחם מהגויים והם נתנו לי שקית קטנה. הלכתי מכפר לכפר כדי לבקש רק לחם, וכך זה נמשך כשבועיים שלושה שבועות, זאת עד שנפגשתי עם יהודים שהיו בצבא האנגלי חיילים מהבריגאדה. החיילים האלה טיפלו באנשים שעברו את השואה הם נתנו לנו בגדים.

החיילים האנגלים הביאו אותנו לבלגיה, שם שהינו כמה חודשים, והם נתנו לנו אוכל ובגדים. במחנה היינו כמאתיים איש, ואחרי כמה שבועות הוציאו מתוך המאתיים עשרים אנשים ואני הייתי בניהם. העלו אותנו על רכב והעבירו אותנו מבלגיה לצרפת. כיוסו אותנו כאילו שאנחנו שקים בכדי שנעבור את הגבול. הגענו למרסי, למחנה גדול מאוד ליד הימולשם הגיעה אונייה מאנגליה. אחרי המלחמה היו באנגליה כמה יהודים עשירים שקנו סרטיפיקאטים כדי שנוכל להגיע ארצה. באונייה היו 800 אנשים עם סרטיפיקטים ומאתיים בלי. החיילים היהודים העלו אותנו על האונייה. באונייה שכבנו למטה, קיבלנו אוכל למטה ולא למעלה כי הם פחדו שיגרשו אותנו. וככה הגענו עד עתלית.

נא ספרי/י על חייך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

בעתלית 800 האנשים עם הסרטיפיקאטים יצאו חופשיים, ואת המאתיים איש השאירו בעתלית. בעתלית היינו כשבועיים שלושה, וקיבלנו פעם ביום אוכל. זה מה שהאנגלים נתנו לנו. היו שמועות שרוצים לשלוח אותנו לאי מדגסקר ליד אפריקה ושלא רוצים שנהיה בארץ. האנגלים שלטו בארץ. אנשי הבריגאדה אמרו שהם רוצים לעזור לנו. הם אמרו לנו ב- 20:00 בערב שנבוא ב- 00:00 והם יוציאו אותנו מפה. כך היה. ב- 00:00 הם הוציאו אותנו, לא מקדימה אלא מאחורה. הלכנו מעתלית ברגל עד יגור. כשהגענו ליגור לפנות בוקר נרדמנו נתנו לנו בגדי עבודה כמו של החברים כדי שלא יכירו אותנו.

כל אחד שיהיה לו מקצוע הלך לעבוד בו. לי לא היה שום מקצוע אז שלחו אותי לקיבוץ קריית ענבים ושם הייתי חצי שנה ועבדתי במספוא עם עוד חבר מקריית ענבים. הוא היה בן 50 ואני בן 25, אבל עבדנו יחד והאכלנו את הפרות זו הייתה העבודה שלי. שלחתי למחנה במרסיי למכרים שנשאר שם מכתב ובו כתבתי להם שאני בקריית ענבים, והשלושה חברים שהיו לי בבלגיה הגיעו אחרי חצי שנה לשם והיינו שם עוד כחצי שנה. אחר כך עברנו לקיבוץ חפציבה מפני שאחד מאלו שנשאר בבלגיה נאם לנו על כמה מדהים שם ולכן הלכנו לשם עוד לפניהם. בחפציבה עבדתי במספוא. נתתי אוכל לפרות, עבדתי בשדה. הייתי קוצר עם חרמש את התלתן והייתי מעלה אותו על העגלה. כשעבדתי במספוא המנהל שלי היה מבוגר והיה לו קשה כבר לעבוד. כשפרצה מלחמת השחרור ב-1948 היה צריך לגייס מכל קיבוץ שלושה אנשים, ואני הייתי בין השלושה. מנהל הרפת אמר שלא יהיה מי שייתן אוכל לפרות אם אין לי את נתן ובמקומי שלחו מישהו אחר וכל השלושה לא חזרו.

זה נס בגלל העבודה שלי בשדה נשארתי בחיים, בזכות זה שעבדתי שם. הייתי בחפציבה כמה שנים. את אשתי לאה פגשתי ב-1948 לשם היא באה עם קבוצה מפולנייה. את הבחורים לקחו לצבא והבנות נשארו בחפציבה. נולדה לנו בת ב-1951 ואשתי רצתה לעזוב את הקיבוץ מפני שהרגיז אותה שהיא לא יכולה להיות עם ילדתה. עזבנו את חפציבה כשבתי הייתה בת כמה חודשים. עברנו לעפולה, שם לאה עבדה בניקיון ואני עבדתי בבניין כדי להרוויח קצת כסף ועברו כמה חודשים עד שהגענו

למולדת, לשם עברנו משום שנודע לנו ששלוש משפחות מחפציבה באו למולדת, ושכנעו אותנו שנבוא גם כן למולדת. הם אמרו לנו שממש טוב שם ושיש במולדת תנאים מאוד טובים ולכן כדאי לנו לבוא. ובאמת במולדת היו תנאים טובים מאוד. תקופה זו הייתה תקופת הצנע. זו הייתה תקופה נורא קשה, אבל אנשים חיו ובמושב היה לנו טוב. בהתחלה עבדתי במושב במספוא אחר כך לקחו אותי לעבוד ברפת. אני ועוד אחד הרכבנו את הקרוסלה במחלבה. אחר כך עבדנו עם הפרות במחלבה. חלבנו שלוש פעמים ביום. עבדנו ארבעה חמישה איש והחלפנו בינינו זה שעבד איתי ברפת עבר לעבוד במדגרייה והוא הוציא אותי מהרפת והעביר גם אותי לעבוד במדגרייה. עבדתי שם כמה שנים. אחר כך מכרו את המדגרייה ואני הייתי כבר קרוב לגיל שבעים. שנה לפני כן טיפסתי על סולם גבוה כדי לקטוף אגוזים. רציתי לנער את העץ והענף נישבר ואני נפלתי על האדמה. היה לי מזל שלא נפלתי על הראש ושהסולם לא נפל עליי.

הכול מזל אשתי באה לטפל בי הייתי כמה זמן בבית חולים ואחר כך חזרנו הביתה ואמרתי שיותר אני לא מתעסק עם דברים כאלה. התחלתי לצייר בגיל 69 ואני מצייר ציורים. לפני כן לא ציירתי מעולם. היום אני כבר לא מצייר, עשיתי הפסקה או שאמשיך או שלא, זה דורש הרבה סבלנות. היום אני לא עושה שום דבר. הרגליים כואבות לי. לפעמים אנו נוסעים לבת שלנו פעם בשבועיים שישי שבת וחוזרים ביום ראשון. בתנו היום בת 63 והיא דוקטור למתמטיקה. בני הוא גם כן דוקטור לפסיכולוגיה, והבן השני שלי מהנדס מחשבים שני הבנים שלי גרים בארצות הברית, ובתי גרה בארץ ליד כפר סבא. יש לנו שישה נכדים ולאט לאט מתווספים עוד ועוד נינים, ואנו חיים טוב. הכול בחיים זה גורל של בן אדם.

ראיון: צליל פרנס, מולדת, יולי 2014